

นิตยสาร

NO. 1083
MAY 2016
www.lovejournal.com

10

LOVE
DESTINATION

10 สถานที่
สุดโรแมนติก
ที่รักห้ามพลาด

ROMANTIC
Journey

การเดินทางของความรัก

แฉิว-ต้น

– ศาสตราจารย์ ดร.บุติมา สัจจามันท์ –

พุทธรักษาแห่งวงการห้องสมุด การศึกษาและ วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์อาเซียน

เรื่อง : ธราธร เหมทิวากร ภาพ : ศตวรรษ จันทรอด

ถ้าทุกคนซื้อในคำกล่าวที่ว่า **"หนังสือคือชีวิต"** ...เราคงต้องพลิกดูที่ละหน้า และอ่านไปจนกว่าจะพบคุณค่าที่แท้จริง

เช่นเดียวกับ **"เกียรติประวัติ"** ระหว่างบรรทัดของ ศาสตราจารย์ ดร.บุติมา สัจจามันท์ ศาสตราจารย์ประจำและประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้ได้รับการยกย่องว่า เป็นนักวิชาการผู้ถือศรัทธา สำนึกถึงคุณงามความดีในการพัฒนาห้องสมุด การศึกษา และวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ให้แก่ประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน มาอย่างยาวนาน

คุณลักษณะและหนึ่งเดียวกับรางวัลใหญ่ระดับภูมิภาคอาเซียน

ศาสตราจารย์ ดร.บุติมา เป็นคนไทยคนแรกและหนึ่งเดียว ที่ได้รับรางวัลไลบรารีเดียน CONSAL Outstanding Librarian Award ประจำปี 2015 จาก **สภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** เรียกกันย่อๆ ว่า **คอนซาล (CONSAL)** ซึ่งก่อตั้งตั้งแต่ ค.ศ. 1970 นับเป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ **ขีดเส้นใต้** เพราะนี่คือรางวัลใหญ่ระดับภูมิภาคอาเซียน เชิดชูเกียรติบุคคลสำคัญแห่งวิชาชีพ...ผู้นำปรัชญาความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มาพัฒนาวิชาการและวิชาชีพยกระดับห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงในทุกมิติจากการก้าวสู่โลกยุคดิจิทัล

ตั้งคำถามเกี่ยวกับเกียรติคุณของสภาบรรณารักษ์ฯ ที่ยกย่องให้ **"เป็นผู้มีผลงานทางวิชาการและวิชาชีพโดดเด่น สร้างสรรค์พัฒนาทางการศึกษา วิชาชีพและห้องสมุดทั้งในบทบาทของนักการศึกษา นักวิจัย**

นักวิชาชีพ และนักบริหาร ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับสากลมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน"

ประโยชน์ของห้องสมุดยุคดิจิทัล

เมื่อมองผ่านประสบการณ์อันยาวนานในวิชาชีพ ของ ศาสตราจารย์ ดร.บุติมา เห็นว่าห้องสมุดในเมืองไทยทุกประเภท ทั้งห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีพัฒนาการที่ตามมาอย่างต่อเนื่อง มากน้อยแตกต่างกันไป ปัจจัยสำคัญคือการสนับสนุนจากผู้บริหาร และทรัพยากรการบริหารที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะงบประมาณ ห้องสมุดเปลี่ยนมาพลาซาดใหม่ ตอบรับกับทิศทางของการปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เริ่มตั้งแต่กายภาพ ห้องสมุดมีสีสัน บรรยากาศชวนให้เข้ามาอ่านหนังสือ มีการพัฒนาบริการเชิงรุก และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการ

"ห้องสมุดเปิดบริการถึงค่ำคืน ในมหาวิทยาลัย ช่วงใกล้สอบเปิดถึงเที่ยงคืน มีโซนที่สามารถพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันได้ นำเครื่องดื่มเข้ามาได้ ทำให้ผู้ใช้รู้สึกเป็นอิสระ ผ่อนคลาย ให้ลูกหลานเรามาอยู่ที่ห้องสมุด เชื่อว่าเป็นแนวทางที่ดีกว่าปล่อยให้ไปเที่ยวเซดหรือไปอยู่ที่อื่น"

นอกจากนี้ จากการที่ห้องสมุดต่างๆ พัฒนาเป็นห้องสมุดดิจิทัล มีฐานข้อมูลหนังสือวารสาร อิเล็กทรอนิกส์ ถือเป็นความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ห้องสมุดไม่ใช่มีแต่กายภาพ แต่สามารถเข้าถึงจากที่บ้าน ที่ทำงานและทุกหนทุกแห่งในโลก มีรหัสผ่านสำหรับสมาชิกสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ แหล่งการเรียนรู้ อยู่แค่ปลายนิ้วของคุณคน

วิสัยทัศน์ของห้องสมุด

"บางคนอาจจะไม่เข้าใจ ไปห้องสมุดแล้วปรากฏว่าเงียบเหงา ไม่มีคนใช้ แต่จริงๆ ไม่ใช่เลย มีผู้ใช้ออนไลน์ จากทุกหนทุกแห่ง ไม่มีข้อจำกัดด้านระยะทางและระยะเวลาอีกต่อไป"

ในต่างประเทศห้องสมุดประชาชนมีความสำคัญมาก เพราะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต

"หากมีโอกาสไปดูงานในประเทศอาเซียน ใกล้ๆ บ้านเรา เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ยุโรป สแกนดิเนเวีย ห้องสมุดประชาชนสวยงาม มีบรรยากาศเชิญชวนให้เข้าใช้บริการ มีหนังสือ ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย หลากหลาย และมีบริการสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย เช่น หนังสือตัวอักษรขนาดใหญ่สำหรับคนสูงอายุ หนังสืออักษรเบรลล์ เพื่อคนตาบอด มีการจัดผัง เครื่องมืออุปกรณ์สำหรับคนด้อยโอกาส ในประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้อย่างน่าชื่นชม แต่ต่อจากการสนับสนุนการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง"

CONSAL Outstanding Librarian Award 2015 Gold Prize

เจ้าทรงรางวัล CONSAL Outstanding Librarian Award บอกว่า **สภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** มีกิจกรรมสำคัญคือการจัดประชุมทางวิชาการนานาชาติ ทุกสามปีหมุนเวียนในประเทศสมาชิก และในปี 2558 ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพการประชุมเพื่อเฉลิมฉลองและร่วมเทิดพระเกียรติ **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ**

ศ. ดร. ชูติมา สัจจามันท์ ผู้ได้รับรางวัล Gold Prize ถ่ายภาพร่วมกับผู้ได้รับรางวัล Silver Prize จากสี่ประเทศในภูมิภาคอาเซียน

สยามบรมราชกุมารี องค์ราชูปถัมภ์สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในวโรกาสทรงมีพระชนมายุครบห้ารอบ

ศาสตราจารย์ ดร.ชูติมา ได้ขึ้นรับมอบรางวัลอันทรงเกียรติ **CONSAL Outstanding Librarian Award Gold Prize** ท่ามกลางผู้บริหาร นักวิชาการ นักวิชาชีพและบรรณารักษ์จากภูมิภาคอาเซียนและนานาชาติมากมาย

“กว่าจะมาถึงจุดนี้ ดิฉันได้เดินทางมาทั่วโลกในบทบาทและตำแหน่งหน้าที่ที่หลากหลาย ในวงการศึกษาระดับห้องสมุดเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยไม่ย่อท้อ การได้รับรางวัลจึงเป็นการยืนยันความเชื่อที่ว่าความเพียร พยายาม ความมุ่งมั่น การทำงานหนักอย่างต่อเนื่อง และอุทิศตนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ย่อมได้รับการมองเห็น”

“แต่ดิฉันไม่ได้เดินทางแต่เพียงลำพังรางวัลดังกล่าวไม่ใช่ความสำเร็จของคนคนเดียว ยังมีพ่อแม่ พี่น้อง ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชาศิษย์ ภัชชาณมิตร และเพื่อนร่วมทางทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอีกมากมายที่ส่งเสริมสนับสนุน เกื้อกูล เป็นกำลังกาย กำลังใจ มาโดยตลอด ดิฉันขอขอบคุณอย่างจริงใจ รางวัลนี้จึงเป็นของประเทศไทยและทุกท่าน”

ศาสตราจารย์ ดร.ชูติมา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จาก Charles Sturt University ประเทศออสเตรเลีย เคยเป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมสาร ในตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ

นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คณะกรรมการบริหาร ผู้บริหาร นักวิชาการ นักวิชาชีพ ไทยแลนด์ ร่วมแสดงความยินดี
ขอขอบคุณที่เอื้อเฟื้อภาพ : งานประชาสัมพันธ์ มสธ.

และรองอธิการบดี และอดีตนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้รับเชิญให้ไปบรรยาย และนำเสนอผลงานวิชาการในประเทศในอาเซียนและประเทศต่างๆ ทุกทวีป **ทำให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาคุณงานห้องสมุดมาครบทุกทวีปทั่วโลก** ล่าสุดเพิ่งกลับจากการไปเสนอผลงานวิจัยที่เมืองเคปทาวน์ ประเทศแอฟริกาใต้ ไปบรรยายที่มหาวิทยาลัยในประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น อินเดีย และวิจัยควบกับนักศึกษาระดับปริญญาเอกและศาสตราจารย์ประเทศญี่ปุ่นและออสเตรเลีย โดยทุนโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คป.ก.) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อมีโอกาสเดินทางไปหลายประเทศ จึงสัมผัสได้ว่าทุกชาติล้วนให้ความสำคัญกับ

ห้องสมุด และ **ห้องสมุดแห่งชาติ** ปัจจุบันห้องสมุดมีบทบาทสำคัญในฐานะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สวยงาม ทันสมัย เป็นมิตร และเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา ในรูปแบบของห้องสมุดที่มีกายภาพ และห้องสมุดดิจิทัล ในส่วนของห้องสมุดแห่งชาติ ถือว่ามีความสำคัญยิ่งและความเป็น “แห่งชาติ” ย่อมเป็นที่คาดหวังให้มีบทบาทสำคัญอย่างกว้างขวาง นอกจากการเป็นคลังสิ่งพิมพ์ของชาติ การอนุรักษ์ สงวนรักษามรดกภูมิปัญญาของชาติ การรับจัดแจ้งการพิมพ์ และการเป็นศูนย์ประสานงานระดับชาติแล้ว ยังต้องมีบทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาชีพและการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมความรู้

ห้องสมุดแห่งชาติ = ธารแห่งชาติ

ประเทศอาเซียนต่างให้ความสำคัญกับห้องสมุดแห่งชาติ เช่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มีสภาพภาพเท่าเทียม โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ ดำเนินงานผู้อำนวยการมีความสำคัญและแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ส่วนประเทศสิงคโปร์และเวียดนาม หอสมุดแห่งชาติก็มีคณาธิการบริการห้องสมุดประชาชนด้วย หอสมุดแห่งชาติของไทยมีสถานภาพเป็นเพียงกองในสังกัดกรมศิลปากร และยังตั้งชื่อจำกัดหลายด้าน ทั้งสถานภาพและงบประมาณ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ส่วนใหญ่ในอาเซียน เรื่องของหอสมุดแห่งชาติจึงควรเป็นวาระแห่งชาติที่เชื่อมโยงพลังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจังและจริงใจ เพื่อให้ทันการพัฒนาของสังคม โดยเฉพาะการปฏิรูปห้องสมุดที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญ

ที่มาของสหวิทยาการ

“ขณะที่ การศึกษาและวิชาชีพ **บรรณารักษ์** ก็เปลี่ยนแปลงไปมาก นักศึกษาเรียนจบออกมา ตลาดงานไม่ใช่ห้องสมุดแต่อย่างเดียว เพราะหลักสูตรใหม่ มุ่งเน้นประยุกต์ไอที และเปลี่ยนชื่อไปเป็น สารสนเทศศาสตร์ หรือสารสนเทศศาสตร์ หรือรวมกับคำเดิม เป็น บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ กลายเป็น **สหวิทยาการ** ส่งผลให้ขณะนี้ ตลาดงานของบัณฑิตสาขานี้กว้างขึ้น โดยเฉพาะในลักษณะภาคประยุกต์ใช้ในงานข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ บรรณารักษ์เริ่มขาดแคลน โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมี บรรณารักษ์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษได้ดี และผู้สำเร็จการศึกษาจากฟิลิปปินส์ จะต้องสอบไปประกอบวิชาชีพได้ก่อนจึงจะทำงานห้องสมุดได้ บรรณารักษ์จึงมีสถานภาพดี และยกย่องปรกัมมาชาติ จึงสามารถทำงานได้ทั่วโลก เป็นอีกวิกฤตที่เราคนไทยจะต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาต่างประเทศ”

บรรณารักษ์ยุคพัฒนา

“บรรณารักษ์คือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาห้องสมุด บรรณารักษ์ยุคใหม่ต้องปรับเปลี่ยนอย่างใหญ่

ต้องพัฒนาทั้งความรู้ ความสามารถ สมรรถนะใหม่ๆ บรรณารักษ์ไม่ใช่คนเก็บตัว บรรณารักษ์ต้องเข้าถึงผู้คน ต้องกระตือรือร้น ใฝ่รู้ รอบรู้ เก่งภาษาและไอที มีจิตใจบริการ และทำงานเชิงรุก”

ที่สุดแห่งความภาคภูมิใจ

ศาสตราจารย์ ดร.ชุดิมา บอกว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือการทำงานที่ เอาใจไปใส่ในงาน ในทุกหน้าที่ และทุกบทบาท โดยเฉพาะงาน **“สร้าง”** และ **“พัฒนา”** คน ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาสังคมในทุกมิติ

“ดิฉันศรัทธาและภูมิใจที่เป็น **“ครู”** ไม่ว่าตำแหน่งหน้าที่นามจะเป็นอย่างไร แต่ภูมิใจที่จะเรียกตนเองว่าครู และภูมิใจที่ได้ทำงานที่ มสธ. มหาวิทยาลัยเปิดที่เคยได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยยอดเยี่ยมดีเด่นของโลก ซึ่งมีปรัชญาและปณิธานของงานให้โอกาส ขยายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วม ริเริ่ม บุกเบิก การจัดการศึกษาทางไกลในวิชา สารสนเทศศาสตร์ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก จนเป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคและสากล”

อักษรศาสตร์ดีเด่น

ในปีเดียวกันนี้ ยังมีอีกหนึ่งรางวัลแห่งความภาคภูมิใจที่ ศาสตราจารย์ ดร.ชุดิมา สังขจันทร์ ได้รับ คือ **อักษรศาสตร์ดีเด่น ประจำปี 2558** ซึ่งสมาคมนิสิตเก่าอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มอบให้แก่ศิษย์เก่า ที่ได้นำวิชาความรู้ทางด้านอักษรศาสตร์ ไปประกอบวิชาชีพจนประสบความสำเร็จและสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม สมุดคนค่า “ศักดิ์และศรีวันนิรันดร์” โดยแท้

ยกนิ้วให้ บางส่วนแสดงความยินดีจากเพื่อนและศิษย์

ในโลกแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาห้องสมุดในฐานะแหล่งความรู้ตลอดชีวิตของผู้คน ยังคงต้องดำเนินต่อไปอีกมาก แต่บทบาทโดดเด่นของประเทศไทยในระดับภูมิภาค ได้รับการ **จารึก** แล้วว่า ศาสตราจารย์ ดร.ชุดิมา สังขจันทร์ คือผู้บุกเบิก การพัฒนาวิชาการและวิชาชีพอย่างแท้จริง **KS**